



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

67. An simplices donationes inter coniuges sint prohibita? Et notatur illas
leges, vel statuta prohibentia donationem inter virum, & vxorem non
ligare in interiori animæ iudicio, in quo non statur ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

spiritualiam; vnde formaliter primò, & per se dici non potest donatio pia, seu ex causa pia: iam verò si sepultura sit eleuata è solo, in modum Mausolei, aut in loco digniori Ecclesie, non est dubitandum, eum honorem qui resultat ex loco, & eminentia ac nobilitate sepulture, esse quid temporale, & pretio aestimabile, emique & vendi possit: licet enim mortuis dare sepulturam, illòque sepelire gratis, opus pium sit, & officium pietatis, tamen sepelire maiori pompa, in nobiliori sepultura, negotium merè temporale est, & per accidens officium pietatis adnexum habet.

3. Et idèd Fagundez opinionem Sanchez admittit, quando donatio sepulture fuerit facta primò, & principaliter propter Deum coniugi pauperi, quia tunc sustineri poterit, tanquam opus pium exhibitum pauperi propter Deum: & quando sepultura ipsa fuerit ordinaria, non quando fuerit magno pretio aestimabilis propter eminentiam, & dignitatem loci illius, quia tunc cum locus vendibilis sit, & cum magno pretio aestimetur, negari non potest, fieri pauperior donator, & donatarius ditior, quia si iste illam emeret, magno pretio ei staret, in quo locupletior manet; & si ille eam venderet, pro magno venderet pretio, in quo te magna factus est pauperior: ita mihi videtur asserendum, quamuis sciam, fidentis animi, & presumptuosi hominis esse, velle iudicium suum sine auctore, tam grauius auctoribus præponere; dixi tamen quod sentio, paratus sententiam mutare, si maior mihi ratio assignetur. Ita Fagundez. Sed ego puto absolutè sententiam Sanchez esse probabilissimam, & in praxi tutam.

4. Notandum est hic obiter, quòd valida est donatio, quando vxor donat viro liquid ad consequendum aliquem honorem, vel dignitatem; & idem dicendum quando vir ingreditur ludos publicos, velut hastiludia auctoritate publica facienda habetur expressè leg. quod adicipienda 41. ff. de don. inter vir. & vxor. docet Ioannes Lupus rubr. de don. inter vir. & vxor. §. 54. n. 1. & Sancius citatus d. lib. 6. de max. disp. 1. n. 9. vbi additur idem esse dicendum, si causa studiorum, vel graduum Licentiatum, aut Doctoratus obtinendi vxor viro donet, vel pro militia, aut nobilitate obtinenda donatio ab vxore viro suo fit. Vide Vyadingum tract. de contrah. disp. 3. dubio 11. §. 2. n. 3.

RESOL. LXVI.

An donatio inter coniuges non veros, sed putatios valeat? Ex p. 8. tr. 6. Ref. 27.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet acutissimus Caramuel in Theol. mor. lib. 2. n. 655. Petrus habebat bona fide Antoniam in vxorem, & quia illam amabat, multa dona ipsi dedit, & postea comperiens matrimonium fuisse omninò inualidum, inquit, An illæ donationes teneant? An reuocari possint? Respondeo esse mihi certum, & ratum illas reuocari non posse, sed futuras esse quales fuerunt eùm factæ, hoc est, validæ, vel inualidæ. Sanè si inualidæ fuerunt ab initio, reuocari non possunt; non enim reuocari dicitur, quod nunquam validum fuit. Si validæ fuisse dicantur, quia illas auctoritate Petrus reuocabat; coniugali; minime, supponitur enim non esse verè coniugatus, quò ergo? 2. Sed quia etiam inquiritur, an fuerint sub initium validæ; Respondeo, variare hinc Authores, & inter absolute asserentes, & absolute negantes in eandem esse mediam viam ducibus ratione & æquitate.

3. Dico primò, omnia quæ remuneratoriè Petrus vxori putatiuè dedit, & omnia quæ fundantur in aliquo debito iustitiæ, & vrbauitatis, esse absolute vxoris, tamen si non veræ.

4. Dico secundò, puras, & gratuitas donationes quæ

natae sunt ex mera liberalitate, posse adhuc in duas classes distingui, quia vel alias fuissent factæ, vel non: si alias fuissent factæ, putà si Petrus illam foeminam ita amauerit, vt credendus sit etiam illa eadem daturus fuisse concubina, quæ vxori, videntur illæ donationes non posse argui de errore, data enim sunt personæ propter qualitatem pulchritudinis, non propter matrimonij circumstantiam. Caterùm; si illæ donationes non fuissent factæ, si Petrus sciret illam non esse vxorem suam, dicendæ sunt processisse ex errore, ac propterea nec fuisse liberas, nec validas. Sed addo.

5. Tertiò, Petrum sub illud tempus vsum fuisse foemina sibi equali; tanta quæ sibi posset nubere, & ex hoc eodem vsu resultare graue eidem foeminae damnum, melius enim potuisset olim iunior & virgo nubere, quàm modò sen. or corrupta, & ignominiosè delecta: ergo si error constituat Petrum inuoluntarium in gemmarum, aut aliarum rerum traditione: idem error inuoluntarium etiam illam constituet in traditione corporis, ergo sicut ille error dicitur non debere esse in causa quòd ille pariatur damnum, sic etiam ne ista patiatur. Petrus igitur donata ex errore recuperet, recpta ex errore restituet: det igitur pudoris pretium, & gemmas donatas recipiat. Lege Molinam d. lib. 200. Gomezium l. 51. Tauri, n. 77. Thomam Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 2. n. 8. qui n. 9. dicit valere. Sed & iura sunt varia, & ex præmissis in mea resolutione intelligenda. Hucvique Caramuel.

Sed præter Doctores ab ipso citatos, vide Dicastillum l. 2. tract. 5. disp. 1. dub. 1. n. 86. Et quando casus occurrerit, ne deseras videre Fagundez de contrah. lib. 4. c. 11. n. 35. & seq. vbi difficultatem per varios casus examinat.

RESOL. LXVII.

An simplices donationes inter coniuges sint prohibita? Et notatur illas leges, vel statuta prohibentia donationem inter virum & vxorem non ligare in interiori anima iudicio, in quo non statur presumptionibus.

Et queritur, an valeat donatio facta ante matrimonium, dilato effectu ad tempus celebrati matrimonij?

Et pro supposito, quod donationes inter coniuges possint reuocari, occurrat pulchrum dubium explanatum in paragrapho supposito huius Resolutionis. Ex part. 8. tr. 6. Ref. 19.

§. 1. ESSE prohibitas apparet ex toto titulo, ff. & C. de donat. n. inter vir. & vxor. Cuius prohibitionis triplex maximè ratio à Iuriconsultis affertur. Prima, ne mutuo amore se inuicem spolient coniuges. Secunda, ne alter ditior, alter pauperior fiat. Tertia, ne concordia maritalis pretio conciliari videatur, l. 1. 2. & 3. ff. de iur. iur. ibique Vvesember in Parat. n. 1. l. si liberis 27. ibi, Venali concordia, ff. de pactis dotalibus. Obrechtus disp. 1. de donationibus, 183. cum seqq. Hartman, Pistor, dict. lib. 1. q. 44. n. 4. & seqq. Andreas Gailius lib. 2. obseru. 40. n. 1. Mozzius in tr. de donat. sub ritu. de person. inter quas cad. poss. don. n. 51. Beust ad l. 1. ff. de iure iur. n. 97. & seqq. Schneidev. in hoc. §. n. 57. Thomas Sanchez t. 1. de matrim. lib. 6. disp. 1. n. 2. & seqq. D. Bocerus d. comment. de don. c. 3. n. 21. Antonius Thesaur. dec. Ped. 32. n. 1. cum seqq. Cuias ad l. 1. ff. pro don. Dominicus Cardinalis Tufchus r. 2. pract. concl. l. 1. D. concl. 690. n. 1. cum sequentibus. Berlichius p. 2. concl. pract. concl. 15. n. 1. pag. 237. & nouissimè Quirinus Kubach. centur. 2. quest. illust. Politico-iuridic. decur. vlt. q. 3. pag. 551. cum seqq.

2. Dico igitur. Donatio simplex, & merè liberalis facta coniugi à coniuge, non statim firma est; sed ad donantis arbitriū potest reuocari, l. 1. ff. de don. inter vir. & vxor. vbi habetur hoc fieri, ne mutuo amore coniuges se inuicem

Sup. hoc in tom. 7. tr. 3. Ref. 47. §. 1. pòst medium. cursum in vers. nam donatio.

inuicem spoliem. Item leg. 3. in princ. & sciendum, § 1. sed interim, ff. eod. tit. & c. vlt. extra, eod. Ita Gomez. 2. var. c. 4. n. 23. Sanchez 6. de matrim. disp. 1. n. 2. Laym. 3. de inst. tr. 4. c. 12. n. 11. Alor. lib. 17. c. 10. q. 1. Molina disp. 289. n. 2. Julius Clarus lib. 4. sent. q. 9. n. 1. Antonius Gomez ad l. 50. Tui in 63. & 65.

3. Addendum tamen est, non solum donationem inter coniuges celebratam, post contractum matrimonij de presenti non valere, vt ostendit Sanchez supra, & disp. 23. eiusdem libri. & Molina disp. 289. & 290. Verum etiam non valere factam ante matrimonium, dilato effectu ad tempus celebrati matrimonij. Perinde enim est referre in tempus inhabile, vel prohibitum, & facere illo ipso tempore, *in tempus, ff. de her. inst. l. cum quis, ff. de iur. domin. ad. qua late probat Tiraquellus trakt. de confir. l. mit. n. 3.* relatus a Sanchez disp. illa 1. lib. 6. quam dicit esse omnium sententiam, inter quos Molina disp. 290. Sa v. Donatio, n. 8.

4. Supposito igitur, quod donationes inter coniuges possint reuocari, occurrat dubium: Finge Albericum donasse vxori suae aliquas gemmas, hanc disposuisse de illis, vt de suis, vt pote veram & legitimam dominam, alias donasse, alias vendisse, pecuniam ex commutatione receptam partim in elemosinas, partim in conuiuia profudisse, ita vt tandem nihil, quod ex illis gemmis peruenisset, apud ipsam extaret; interrogo, possit ne maritus reuocare donationem illam; ita vt reuocatio retrotrahatur ad tempus in quo fuit facta: vel (vt clarius loquar) concedemus ne potentiam ad praeteritum marito, vt faciat, quod illi donatio facta vxori virtualiter fuerit inualida? Si concedamus, debebimus etiam concedere amicis, qui gratis acceptantur, pauperes, & reliquos, teneri ad restitutionem: quale chaos: an iusta lex, quae vitam conjugalem, alias non facilem, ad tales quaestiones redaceret: an non ibi donatarij, aut minueretur, aut perderetur authoritas? an non excitarentur iurgia? & tandem donator nihil consequeretur? Respondeo leges prudenter esse interpretandas, nec credendas in publicam perniciem tendere; adeoque illam communem sententiam, quae dubio respondet asseritiue, videri prudentum iudicio limitandam. Et ita docet Caramuel in Theol. mor. lib. 2. n. 51.

5. Non deseram tamen hic adnotare, non deesse Doctores asserentes, illas leges vel statuta prohibentia donationem inter virum & vxorem, non ligare in interiori animae iudicio, in quo non statuit praesumptionibus. Ita Homobonus in consulti. mor. vol. 2. p. 6. resp. 77. qui citat Costam, & Rodriguez.

RESOL. LXVIII.

An simplex donatio inter coniuges iuramento confirmetur? Et notatur, quod licet donationes inter virum & vxorem regulariter sint prohibita, tamen morte confirmantur. Ex p. 8. tr. 6. Rel. 10.

§. 1. Afirmatiue respondet Michael Grassus lib. 1. recept. sent. §. Donatio causa mortis, q. 6. num. 3. Gail. d. lib. 2. obseru. 40. Mynsingerus cent. 2. obseru. 33. n. 5. Antonius Gabriel lib. 30. commun. concl. 111. de don. concl. 3. Iulius Clarus d. §. Donatio, q. 9. n. 3. Valquius lib. 1. controu. illust. c. 38. n. 4. Ioannes Gutierrez in tr. de iuramento confirm. c. 3. n. 2. cum seqq. Sanchez 1. 1. de matrim. lib. 6. disp. 1. n. 2. pag. 444. Treutlerus d. vol. 2. disp. 19. thes. 4. lit. C. ibique in suis notis Bachonius pag. 95. & seq. Polydorus Ripa in comment. de actis in mortis art. c. 12. n. 22. Boc. class. 2. disp. 19. thes. 19. edit. 1. & comment. de don. c. 3. n. 29. Fachinaus lib. 3. c. 81. Quirinus Lubachius d. cent. 9. illustr. decur. vlt. q. 4. Antonius Thesaurus d. dec. 1. edem. 32. n. 2. & seq. per totum. Grammaticus dec. 130. n. 37. Couarruius in rubr. de

rest. p. 2. n. 30. cum seqq. lib. 1. var. res. c. 7. n. 3. Berlichius p. 1. concl. 15. n. 11. Dominicus Cardinalis Tufchus 1. 2. pract. concl. lit. D. concl. 690. n. 6. cum seqq. concl. 691. n. 2. cum seqq. & concl. 694. n. 1. & seqq.

2. Sed Molfesius in summ. 1. 2. tr. 1. & c. 17. n. 36. opinionem contrariam tenet. Probatur, quia hoc iuramentum iuris, tum Ciuilibus, tum Canonici, prohibitionis & donationi inter coniuges repugnat, nec aliorum iure, etiam Canonico, quod donatio iurata inter coniuges subsistere debeat, reperitur expressum. Ita Baldus conf. 29. vol. 1. Proinde repugnant omnes prohibitionis causa, quia iuramentum tollere nequit. Tertio, quia ius ciuile hoc facili modo per iuramentum enervari, & exclusionem reddi possit, praesertim hoc ius publicum coniugiorum: quae decipula iuris ciuilibus, & in fraudem legis commentum nullatenus admittendum, vt nec alius ius publicum pactioibus priuatorum infringi ac tolli potest, aut debet: nec vna via concederetur, quod alia esset prohibitum, contra ius ciuilibus 28. & hinc publicum 38. ff. de part. l. qui rest. 27. ff. de probat. l. si ius familiaris, §. si a iur. ff. ad SC. Maced. Vt vlt. in add. ad Schneid. 11. de don. in quibus inter viuos donari possit. Atque in hoc iuramento esset contra bonos mores, quod nec iure Canonico obligatorium, non est obligatorium de reg. iur. in 6. Quarto, quod praesertimissimi Iuriconsulti hanc sententiam negatiuam tenent, & defendunt Bartolus in l. 1. n. 1. ff. de don. inter viri & vxor. Baldus in l. si quis in quibus, §. in ff. de leg. 1. & conf. 29. vol. 1. Angelus in l. si quis pro eo in princ. ff. de fideiuss. Salicetus in l. cum multa. n. 4. C. de don. ante nupt. Paulus de Castro conf. 119. n. 2. vol. 2. & plurimi alij.

3. Verum non est discendum a prima sententia, quam ex Theologis tenet Azorius tom. 3. lib. 1. c. 10. q. 2. & Hurtadus disp. 11. de don. diff. 8. qui testatur ex communi sententia Doctorum, donationem inter coniuges firmari iuramento eam non reuocandi. Et ita etiam docet Baunius in Theol. mor. 1. 3. lib. 2. tr. 4. q. 6. Et ratio est, quia iuramentum sine vi & dolo praestitum, nunquam non est implendum, quando non est eius executio cum tertij detrimento coniuncta, vt habet expressè Canon 28. de iure iur. at iuramentum factum ab altero coniuge de non reuocanda sua donatione, aut ea implenda est talem quid iurantis salus laeditur, si quod hic cum iuramento facturum se est pollicitus, sanctè praeter & religiosè. Ergo. Vide etiam Amicum tom. 5. disp. 18. sect. 8. n. 123. Vvadingum tr. de contratt. disp. 3. dub. 1. §. 2. n. 3. & Dicastillum de iust. lib. 2. tr. 5. disp. 1. dub. 5. n. 85. Et praeter Iuriconsultos supra citatos, vide alios, quos citat Berlichius p. 2. concl. 15. n. 14. quibus adde Bocerum tr. de don. c. 1. n. 23.

4. Notandum est tamen hic obiter, quod licet donationes inter virum & vxorem regulariter sint prohibita, tamen morte confirmantur, vt docet Ritheshurtius, in Nouell. Iustin. p. 5. c. 12. n. 1. & alij Iuriconsulti & Theologi.

RESOL. LXIX.

An donatio inter coniuges morte confirmetur? Et quid est dicendum, si Pervus dedit aliquas gemmas vxori suae, & ipsa subscripula subdubitat, an illas in proprietatem dederit, an vero in usum? Et an supradicta donatio non solum morte naturali, sed etiam ciuili confirmetur? Ex part. 8. tract. 6. Rel. 32.

§. 1. Afirmatiue respondetur ex textu expresso, in 4. Sup. de don. int. viri & vxor. l. cum hic status 33. §. 2. & §. seqq. eod. Et ita docet Doctores, quos citat & sequitur Berlichius in concl. 15. n. 15. Quod vsque adeo verum est, vt donatio inter coniuges non solum morte naturali,